

นิพนธ์ ปริตะโกมล

ชีวิตกับงาน

(2496-2541)

NIPON PRITAKOMOL

นิพนธ์ ฤทธิ์โกมล

ชีวิตกับงาน

(2496-2541)

สารบัญ

3

สารบัญฉบับสมบูรณ์

5

ภาพประกอบเกียรติคุณ
อาจารย์นิพนธ์ หิรัญโกลน

7

แนวทางการจัดการเรียนการสอน

8

เล่าเรื่องมาลัย

12

นิพนธ์ หิรัญโกลน
(ปีการศึกษา 2496 รุ่นที่ 10)

14

นิพนธ์ หิรัญโกลน : นิต

18

ภาพผลงาน อาจารย์ประกอบและเกียรติคุณ

33

ภาพผลงานจิตรกรรม

65

ชีวิตที่ฝากไว้กับงาน

75

ภาพชีวิตผ่านงานของอาจารย์นิพนธ์

84

สัมภาษณ์พิเศษ อาจารย์นิพนธ์ หิรัญโกลน

87

รายชื่อผู้สนับสนุน

93

ขอขอบคุณ

94

รายชื่อคณะกรรมการตัดสินงาน

96

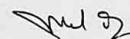
คณะกรรมการผู้จัดทำ

สารจากนายกสมาคม

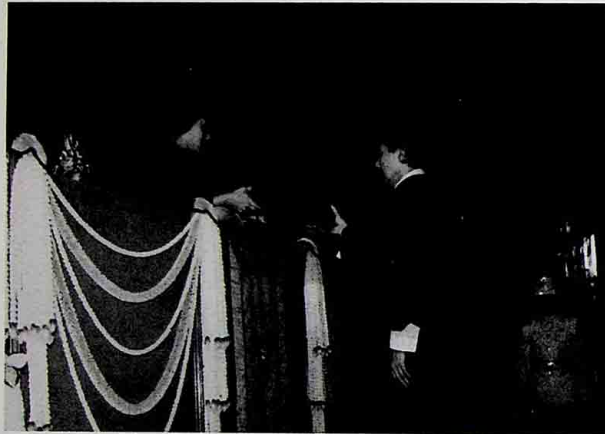
ถ้าคำว่าครู-อาจารย์หมายถึงผู้สั่งสอน ผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ศิษย์ และครู-อาจารย์ที่ดี จะต้องมีการอบรมสั่งสอนในการทุ่มเท ถ่ายทอด จะต้องมีความรักความเอาใจใส่ และความเมตตาแก่ศิษย์แล้วไซ้ อาจารย์นิพนธ์จะเป็นยิ่งกว่าคำว่าอาจารย์ที่ดี เพราะนอกจากอาจารย์จะมีคุณสมบัติและจรรยาบรรณแห่งความเป็นครู-อาจารย์อย่างครบถ้วนแล้ว อาจารย์ยังมีจิตวิญญาณแห่งการเป็นผู้ให้ และมีความสุขที่จะให้ พวกเราทุกคนที่เป็นลูกศิษย์ของท่าน ตั้งแต่รุ่นเดอะ จนถึงรุ่นเด็ก ย่อมประจักษ์กันดีว่า ตลอดเวลาอันยาวนานกว่า 30 ปี อาจารย์เป็นผู้ทุ่มเท ถ่ายทอดความรู้ทางศิลปะ อุทิศเวลา และให้ความเมตตาแก่พวกเราโดยไม่เห็นแก่เหนื่อยยาก ไม่ปรีปากบ่น ไม่หวังผลตอบแทน และความดีงามเหล่านั้นก็ย้อนกลับมาตอบสนอง ให้อาจารย์เป็นที่รักและเคารพในหมู่มิชิยุทุกคน ทั้งในอดีตและปัจจุบัน

ในฐานะที่เป็นลูกศิษย์ของท่านคนหนึ่ง และยังได้มีโอกาสเป็นผู้ร่วมงานกับท่านอีกด้วย สำนึกในพระคุณท่านเสมอมา ทั้งในยามที่อาจารย์ยังมีชีวิตอยู่ จนถึงวันนี้เมื่ออาจารย์จากไปแล้วก็ตาม ความรู้ ความเมตตา และความห่วงใยที่ได้รับจากอาจารย์มายาวนาน แม้กระทั่งในการทำงาน เมื่อเกิดปัญหาอุปสรรค อาจารย์ก็ยังเป็นแรงสำคัญที่คอยสอนสั่ง และให้กำลังใจตลอดมา แถมมีอารมณ์ขันให้ทุกคนยิ้มอีกด้วย อาจารย์ไม่เพียงแต่เป็นอาจารย์ที่ดีเท่านั้น อาจารย์ยังเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบและจริงใจ ไม่เอารัดเอาเปรียบเบียดเบียนใคร และมีน้ำใจอันดีงามกับทุกคน จนอาจารย์ได้รับการยกย่องจากทางมหาวิทยาลัยศิลปากรให้เป็นอาจารย์ดีเด่นท่านแรก ของมหาวิทยาลัยเมื่อปีการศึกษา 2536

วันนี้สมาคมนักศึกษาเก่าคณะมัณฑนศิลป์ และลูกศิษย์ พร้อมด้วยญาติมิตรของอาจารย์ ได้ร่วมแรงร่วมใจกันจัดนิทรรศการ แสดงชีวประวัติ และผลงานของอาจารย์ เพื่อเป็นเกียรติและเผยแพร่ชื่อเสียงของอาจารย์ให้ประจักษ์แก่คนทั่วไป เพราะนี่คือสิ่งเดียวที่พวกเราสามารถทำให้อาจารย์ สัมกับความรู้สึกที่เรามีต่ออาจารย์ว่า “ท่านเป็นอาจารย์ที่ประเสริฐจริง ๆ”

(รองศาสตราจารย์พรรณเพ็ญ ฉายปรีชา)
นายกสมาคมนักศึกษาเก่าคณะมัณฑนศิลป์
มหาวิทยาลัยศิลปากร

เข้ารับพระราชทานรางวัลอาจารย์ดีเด่น

รับพระราชทานช่อดอกไม้จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
ในโอกาสเข้ารับพระราชทานรางวัลอาจารย์ดีเด่น ประจำปี 2536

อาจารย์นิพนธ์ ผลิตะโกมล อาจารย์ดีเด่น ประจำปี 2536

นายนิพนธ์ ผลิตะโกมล เกิดเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พุทธศักราช 2475 ปัจจุบันอายุ 61 ปี สำเร็จการศึกษาเป็นบัณฑิต สาขาจิตรกรรม จากมหาวิทยาลัยศิลปากร เมื่อพุทธศักราช 2502 และเข้ารับราชการในคณะมัณฑนศิลป์ เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พุทธศักราช 2506 นับเป็นอาจารย์ประจำของมหาวิทยาลัยศิลปากร ที่มีอาวุโสมากที่สุดผู้หนึ่ง ได้ทำการสั่งสอน สร้างสรรค์องค์ความรู้แก่ศิษย์ ตามแนวปณิธานของท่านศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี ผู้เป็นอาจารย์ มาตลอดระยะเวลาอันยาวนานกว่า 30 ปี นับแต่เริ่มรับราชการจนถึงปัจจุบัน นายนิพนธ์ ผลิตะโกมล ได้ประพฤติปฏิบัติตนเป็นอาจารย์ ที่มีจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ ในการทุ่มเท ถ่ายทอดเทคนิค วิธีการทางด้านศิลปะแก่ศิษย์อย่างต่อเนื่องด้วยความรัก ความเอาใจใส่ ความเมตตา สามารถอุทิศเวลาแก่ศิษย์โดยไม่จำกัด ซึ่งเป็นที่ประจักษ์ ขอมอบเครื่องหมายนี้แด่ในหมู่ศิษย์เก่า และศิษย์ปัจจุบันว่า นายนิพนธ์ ผลิตะโกมล เป็นผู้ที่เด่นทั้งในด้านการสอน และการประพฤติปฏิบัติตนอันตั้งมั่นในความสมณะ เทียงธรรม ซื่อสัตย์ สุจริต อย่างเหมาะสมเสมอมา

นายนิพนธ์ ผลิตะโกมล จึงสมควรได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ เป็นอาจารย์ดีเด่น ประจำปีพุทธศักราช 2536

Rama IX Art Museum Foundation

เล่าเรื่องวาดเส้น

วาดเส้นเป็นพื้นฐานของงานศิลปะทั้งปวง ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับศิลปะล้วนต้องใช้วิชาวาดเส้นเป็นการเริ่มต้นทั้งสิ้น

ท่านศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี ได้เคยกล่าวไว้ว่า วาดเส้นคือหัวใจของงานศิลปะ

สมัยก่อนนั้นหากใครตกวิชาวาดเส้นก็ต้องตกซ้ำชั้น เรียนใหม่หมดทุกวิชา ถือเป็นวิชาที่สำคัญ

วาดเส้นเป็นเรื่องความงามของเส้นและน้ำหนัก หมายถึงเส้นที่มีชีวิต มีน้ำหนักอ่อนถึงเข้ม ไม่แข็งเหมือนเอาไม้บรรทัดขีดซึ่งน้ำหนักในเส้นเท่ากันหมดเป็นเส้นตาย ภาพวาดเส้นที่ตีเส้นจะต้องไหลลื่นดูสบายตา ไม่ติดขัดเหมือนน้ำที่ไหลไปเรื่อยไม่มีขาด หากเส้นขาดจะถูกตะกักแล้วลบอีก หรือเขียนโดยไม่ชำนาญ คนดูชมก็เบื่อหน่าย เหนื่อยใจ ระบายดา เป็นภาพที่ไม่ดี ไม่ถูกต้อง

เริ่มแรกที่จะศึกษาวิชาวาดเส้น ทางที่ดีควรจะฝึกฝนมือเสียก่อนเหมือนนักมวยต้องซ้อมอยู่เสมอก่อนจะขึ้นชกจริง คือใช้ดินสอขีดเขียนลงบนกระดาษลากเป็นเส้นตรง เส้นโค้ง หมุนเป็นวงกลมอะไรต่าง ๆ ในลักษณะฟรี ๆ ทำครั้งละมาก ๆ ก่อนนอนทุกวันยิ่งดี ทำบ่อย ๆ เส้นจะนิ่มและฟรี เวลาเขียนจริงจะง่ายขึ้น และทำให้คล่องมือ บริหารข้อมือไปในตัว

การแรเงา ก่อนอื่นก็ควรจะฝึกฝนมือเหมือนกัน คือการขีดเส้นไล่หรือเกลี่ยน้ำหนักตั้งแต่อ่อนเรื่อยไปจนถึงเข้ม ดูให้มีความประสานสัมพันธ์กันอย่างดี อย่าให้มีสะดุดหรือมีน้ำหนักใดใดจะขาดความประสานกันของน้ำหนัก เป็น การซ้อมมือที่ดี หนักทำบ่อย ๆ มาก ๆ จะทำให้การแรเงาในเวลาเขียนจริงดีขึ้น

ดินสอที่ใช้ทุกคนคงจะทราบดีว่า ควรจะใช้ดินสออะไร มีตั้งแต่เกรดอ่อนไปถึงเข้ม แต่ที่นิยมและเห็นใช้กันเป็นผลดี ก็คือดินสอดำเกรดอหิ เพราะสามารถทำน้ำหนักตั้งแต่อ่อนที่สุดไปจนถึงน้ำหนักเข้มที่สุด โดยการผ่อนน้ำหนักมือว่าควรไหนควรเบาควรเข้ม เวลาร่างก็ต้องเบา ๆ ต้องควบคุมน้ำหนักมือในการวาดให้ดี เพราะได้ดินสอนี้

ดินสอก็ควรจะมียหลาย ๆ แท่งเหลาเตรียมไว้ให้ดี แหลมอยู่เสมอก็ได้ เปลี่ยนใช้ได้สะดวก เส้นจะได้สดใสมิพลงไม่ดูหยาบคายขาดความละเอียดของเส้นเมื่อใช้ดินสอทุ

ยางลบก็เลือกเอาชนิดอ่อนที่มีขายอยู่ทั่วไป ถาลบในน้ำหนักที่เข้มมากควรกดยางลบลงแล้วไปขีดที่กระดาษ ทำซ้ำจนพอใจอย่าลบโดยอุกาทะเลี่ยกระดาษรองมือก็ควรมี ความสดของเส้นจะไม่ซ้ำเพราะเหงื่อมือเวลาเขียนจะต้องถูกระดาษถูไปมา

การลากเส้นดินสอก็ต้องมีสมาธิของไฟที่ห่างระหว่างเส้นให้ดี ไม่ใช่เขียนเรื่อยเปื่อย คุยกันเรื่อย งานออกมาจะเลอะเปื้อยไม่แน่นอน เพราะพลั้งไปออกที่ปากเสียหมด

กระดาษที่ใช้ก็ควรจะไม่ใช่หยาบเป็นเม็ด ควรใช้กระดาษ 80 ปอนด์ ชนิดวาดเส้น ไม่ควรใช้กระดาษปรู๊ฟฝักมือ เพราะเวลาเขียนจริงหรือไปสอบเอ็นทรานซ์เขาให้เขียนกระดาษ 80 ปอนด์ จะได้เคยชิน

การเลือกมุมมองที่จะเขียนจากแบบควรเลือกมุมที่มีน้ำหนักของแสงสว่างและเงาที่ดี ภาพที่ออกมาจะช่วยให้ดีขึ้นเพราะมีน้ำหนัก ไม่ใช่ไปเลือกด้านที่แสงสว่างเข้าด้านเดียว ภาพออกมาจะจืดชืดขาดน้ำหนัก คนดูก็เบื่อหน่าย ง่วง หุ่นหรือแบบที่จะเลือกมาเขียนเพื่อฝึกมือ ที่จริงจะเขียนอะไรก็ได้ แต่ต้องเขียนให้ได้ความรู้สึกของสิ่งที่เขียน เช่น จะเขียนมือก็ให้ได้ความรู้สึกของมือที่มีชีวิตเคลื่อนไหวได้ ไม่ใช่มือปลอมนิ่งตายข้างในมีแค่ลมไม่มีกระดูกหรือเขียนใบไม้มีมือยักย ถ้าจะเขียนกระดาษก็ให้เป็นกระดาษเบาบางไม่ใช่สังกะสีหรือผ้า เหล่านี้เป็นต้น

ข้าพเจ้าเคยพาผู้ที่จะเข้าศึกษาในสถาบันศิลปะไปขอคำแนะนำจากท่านศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี ว่าควรจะฝึกวาดเส้นอย่างไรดี ท่านได้แนะนำว่าให้เขียนอะไรก็ได้ ขวบน้ำปลาในครัวก็ได้ เขียนให้ได้ความรู้สึกของขวดน้ำปลา ซึ่งทำด้วยแก้วข้างในกลวงมีน้ำปลา ถ้าหั่นดกกลวงมากก็ต้องแตก ให้ได้ความรู้สึกของสิ่งนั้น ท่านบอกว่าเขียนอะไรก็ได้ เขียนมาก ๆ เขียนด้วยความรู้สึกต่อสิ่งนั้นด้วยใจจดจ่อและตั้งใจ ถ้าเขียนได้ เขียนสิ่งอื่นก็ต้องได้

ข้าพเจ้าระหว่างเป็นนักศึกษาได้มีโอกาสเข้าไปคุยกับท่านศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี ถามท่านเท่าที่อยากจะทราบและควรถาม ท่านเล่าให้ฟังว่า เวลาจะสอบเพื่อเข้าศึกษาศิลปะที่อิตาลี ทุกคนเขาจะไปกวัดวิชากันทั้งนั้น ท่านไม่ได้ไปกวัด เวลาเขาสอบให้เขียนคนจากแบบคนจริงในวิชาวาดเส้น ท่านก็เขียนด้วยความรู้สึกที่เป็นอย่างไรก็เขียนอย่างนั้น แล้วท่านก็สอบได้ทีหนึ่ง ส่วนคนอื่น ๆ เขียนเป็นตุ๊กตาวิชาคนไปหมดเพราะไปกวัดวิชา เขาสอนกายวิภาค สำหรับคนด้วยก็เลยจำมาสอบ ไม่ได้เขียนด้วยความรู้สึกที่เห็นจริงก็เลยเป็นภาพคนที่ไม่มีชีวิตแข็งทื่อไปหมด

ในการวาดภาพเส้นรูปนอกของสิ่งที่เขียนเป็นสิ่งสำคัญมาก เข้าวันหนึ่งท่านศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี ได้เข้ามาสอนวิชาวาดเส้น ขณะนั้นข้าพเจ้ายังเป็นนักศึกษายอยู่ ท่านได้นำกระดาษแก้วเข้ามาด้วย แล้วท่านก็ทาบกับงานวาดเส้นของนักศึกษาที่แรเงาสวย แต่เส้นรอบนอกผิด ท่านก็ลอกเอาแต่เส้นรอบนอกโดยไม่เอาการแรเงา แล้วท่านก็ชี้ให้นักศึกษาดูพร้อมกับอธิบายถึงความสำคัญของเส้นรูปนอกว่า ถึงแรเงาสวยขนาดไหน แต่เส้นรูปนอกผิดก็ใช้ไม่ได้ ถ้าเส้นรูปนอกถูก การแรเงาไม่ถูกต้องนัก ก็ยังดูดีกว่า

ความสำคัญของเส้นรูปนอกยังมีอีก ท่านอาจารย์สนั่น ศิลากรณ ศิษย์เอกของท่านศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี ผู้หนึ่ง ซึ่งเป็นอาจารย์สอนวิชาวาดเส้นที่คณะจิตรกรรมประติมากรรมสมัยนั้น ได้สอนโดยยกตัวอย่างในเรื่องวงกลมว่า ถ้ารูปนอกของวงกลมเบี้ยวแต่ภายในเขียนวงกลมถูกต้องสวยดีก็ใช้ไม่ได้ แต่ถ้าวงกลมรูปนอกถูกต้องแต่ข้างในเบี้ยวก็ยังไม่พอใช้ได้

อีกครั้งในวิชาวาดเส้นเหมือนกัน มีคนผู้ชายเป็นแบบ ข้าพเจ้าเขียนเส้นหยาบแข็งไม่ละมุนละไม อาจารย์สนั่น ศิลากรณ บอกว่าเขียนเส้นลักษณะนี้ควรไปเขียนรูปภูเขาจะดีกว่า คนเส้นต้องมีความละมุนละไมให้สัมพันธ์เข้ากับเนื้อหนังของร่างกาย

บางครั้งนักศึกษาวาดเส้นหุ่นปูนมาก ๆ พอเริ่มจะเขียนภาพคนมีชีวิตก็ยังไม่แข็งเป็นหุ่นปูนไม่มีชีวิตจิตใจ เพราะยังไม่รู้จักต่อแบบตีพองจึงจำเป็นต้องศึกษามาก ๆ

ท่านศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี ให้ลูกศิษย์ของท่านไปเขียนวาดเส้นต้นไม้ก่อนจะไปเขียนท่านได้เอาภาพวาดต้นไม้ของแวนโก๊ะหลายภาพมาติดบนกระดานแล้วก็อธิบายโครงสร้างกายวิภาคของต้นไม้ว่า ต้องเขียนให้แน่นเป็นเนื้อไม้ให้ได้ลักษณะของต้นไม้เหมือนของแวนโก๊ะ หลังจากนั้น เมื่อนักศึกษาทำเสร็จส่ง ส่วนใหญ่เขียนเหมือนแวนโก๊ะกันทั้งนั้น อาจารย์ท่านเห็นเข้าก็ไม่โหดและดูใหญ่ต่อไปเลยไม่เอามาให้ดูเป็นตัวอย่าง

จำได้ว่าท่านได้มาเขียนวาดเส้นคนจากแบบให้ดูเป็นตัวอย่าง แสดงการเขียนและแรงวาดต้องแรงโดยส่วนรวมใหญ่ ๆ ก่อน โดยแบ่งส่วนของแสงสว่างและเงาของตัว ๆ ตัวคน แล้วเก็บส่วนละเอียดทีหลัง ซึ่งเป็นวิธีการที่ถูกต้อง เมื่อจะเขียนสิ่งใดก็ให้เขียนวิธีการเช่นนั้น

การร่างเค้าโครงรูปนอกก่อนจะแรเงา ก็ควรจะมองแบบโดยดูส่วนรวมก่อนว่าเป็นรูปลักษณะใด เช่น ทรงเป็นรูปเหลี่ยม รูปวงกลม หรือเหมือนลูกกรักบี้ แล้วถึงหาส่วนละเอียดภายในต่อไป ให้มีลักษณะเหมือนแบบ การเขียนจะไม่ผิดพลาดแน่นอน

การแรเงาก็ให้หรีดวัตถุแสงจะไม่ได้กระจาย การหรีดนี้สำคัญมาก สมัยเรียนที่โรงเรียนเพาะช่างมีอาจารย์ผู้หนึ่งผู้เชี่ยวชาญวาดเส้นมาก ชื่อโยโกด้า เวลาวิชาวาดเส้นท่านก็จะต้องพูดด้วยเสียงอันดังแบบขามูไรว่า “หรีดาคูชิ” อยู่เสมอ เมื่อหรีดาก็กำหนดแบ่งส่วนที่เป็นแสงสว่างกับเงาออกจากกันด้วยเส้นร่างเบา ๆ แล้วจึงแรเงา แต่อย่าลืมเปรียบเทียบน้ำหนักต่าง ๆ ในเวลาเขียน เมื่อแสงสว่างและเงาในภาพถูกต้อง ภาพนั้นก็จะมีบรรยากาศดูไม่อัดอัดเป็นภาพที่ดี แต่การเกลี่ยน้ำหนักอ่อนกลางเข้ม ก็ต้องให้ความเหมาะสมกลมกลืนกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ภาพจะแน่นหรือเละหลวมก็อยู่ที่การแรเงานี้แหละ

การเขียนเหมือนจริงแบบถ่ายภาพออกมาดูจะจิตริต ขาดชีวิตจิตใจ ขาด

พลังความหนักแน่น และขาดรสชาติ เพราะผู้เขียนไม่ได้ใส่อารมณ์ความรู้สึกที่เห็นเหมือนจริงของแบบเข้าไปด้วย ฉะนั้นต้องศึกษาในเรื่องของโครงสร้างลักษณะของแบบ เช่นเขียนโลแฉกกันดินเผา แต่เขียนเป็นดินเหนียวก็ใช้ไม่ได้ หรือเขียนดอกไม้ลักษณะกลีบเบาบางนุ่มนวล แต่เขียนดูกลีบแข็งเป็นกระดากหรือสังกะสีก็ใช้ไม่ได้เช่นกัน ถึงแม้จะเขียนรูปทรงแรงเงาถูกต้องทุกอย่าง แต่ขาดความรู้ลึกที่เหมือนจริงก็ผิด

ค่าของแสงสว่างและเงามีลักษณะแตกต่างกัน มีตั้งแต่เป็นสีขาวแท้แล้วค่อยแปรเปลี่ยนไปที่ละน้อยโดยลำดับจนเป็นสีดำมืด ในที่สุดก็เหมือนกับเสียงของจังหวะดนตรีมีหนักและเบา ฉะนั้นต้องหัดสังเกตเปรียบเทียบน้ำหนัก ถ้าน้ำหนักนั้นดูง่าย มิใช่ก็น้ำหนัก มีขาวกลางดำ ไม่ได้ใส่น้ำหนักให้ลึกซึ้ง ภาพนั้นก็ดูแข็งไม่ดี

ภาพที่แข็งคือภาพที่น้ำหนักง่ายเกินไป เส้นขัดแย้งกันมากเกินไป แรเงาทุกส่วนสำคัญเท่ากันไปหมด เช่น หูอยู่ข้างหลังจมูก ก็เน้นขัดลอยเด่นแข็งจนเกินไป

ฉากหลังก็มีความสำคัญ ส่วนมากชอบปล่อยขาวเป็นเนื้อกระดาษ ควรจะลงน้ำหนักด้วยบริเวณใกล้กับวัตถุ มิฉะนั้น แสงสว่างที่สุดที่ปล่อยขาวของตัววัตถุ จะไม่มีความสำคัญเพราะฉากหลังขาวมาแข่งไปเสียหมด และภาพก็จะไม่ลอยเด่นออกมาดูแล้วบกพร่อง

เมื่อข้าพเจ้าได้เป็นอาจารย์ใหม่ ๆ สอนวิชาวาดเส้น ท่านศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี ได้ให้เข้าไปฝึกการตรวจกับท่านหนึ่งปี จึงได้ทราบลักษณะงานดีและไม่ดี บางรูปเขียนถูกต้องหมด ชาวบ้านเห็นต้องชอบ แต่อาจารย์บอกว่ารูปนี้แข็งขาดชีวิตเพราะเส้นและน้ำหนักเน้นขัดเท่ากันมากเกินไป หรือแสดงฝีมือมากเกินไป เน้นแข่งกันหมด คะแนนเลขคาบเส้นเกือบตก บางรูปเขียนดูไม่ค่อยเสร็จ มีเนินบ้างปล่อยบ้าง ไม่แข็งมีชีวิต ดูเคลื่อนไหวได้ไม่ตาย คะแนนก็ดี รู้ลึกได้รับความรู้เป็นประโยชน์อย่างมากยิ่ง

การเรียนวาดเส้นเมื่ออยู่ที่คณะจิตรกรรม-ประติมากรรม สมัยก่อนนั้น ท่านอาจารย์ศิลป์ พีระศรี ได้วางหลักสูตรให้เรียนวาดเส้นชนิดเข้มข้น เขียนเหมือนจริงทุกอย่างทุกชนิด ในลักษณะศึกษาเป็นพื้นฐานในชั้นปีที่หนึ่งถึงชั้นปีที่สาม พอขึ้นชั้นปีที่สี่ในวิชาวาดเส้นท่านสั่งให้ไปเขียนเรือในลักษณะวาดเส้นสร้างสรรค์ ข้าพเจ้าและเพื่อน ๆ งงคิดไม่ออกว่าจะทำประการใด แต่การเรียนสมัยนี้เก่งมาก ที่คณะมัณฑนศิลป์ภาควิชาออกแบบนิเทศศิลป์ พอขึ้นชั้นปีที่สองก็เรียนวิชาวาดเส้นสร้างสรรค์กันแล้ว

บทความของ อ.นิพนธ์ ตรีโกมล
คัดจาก สุจิตต์นิทรรศการผลงาน
ของภาควิชาออกแบบนิเทศศิลป์
คณะมัณฑนศิลป์ จัดแสดง
ณ ศูนย์การค้าสยามเซ็นเตอร์
กรุงเทพฯ พ.ศ. 2536

ความสำคัญของเส้นรูปนอกยังมีอีก ท่านอาจารย์สนั่น ศิลากรณ์ ศิษย์เอกของท่านศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี ผู้หนึ่ง ซึ่งเป็นอาจารย์สอนวิชาวาดเส้นที่คณะจิตรกรรมประติมากรรมสมัยนั้น ได้สอนโดยยกตัวอย่างในเรื่องวงกลมว่า ถ้ารูปนอกของวงกลมเบี้ยวแต่ภายในเขียนวงกลมถูกต้องสวยดีก็ใช้ไม่ได้ แต่ถ้าวงกลมรูปนอกถูกต้องแต่ข้างในเบี้ยวก็ยังพอใช้ได้

อีกครั้งในวิชาวาดเส้นเหมือนกัน มีคนผู้ชายเป็นแบบ ข้าพเจ้าเขียนเส้นหยาบแข็งไม่ละมุนละไม อาจารย์สนั่น ศิลากรณ์ บอกว่าเขียนเส้นลักษณะนี้ควรไปเขียนรูปภูเขาจะดีกว่า คนเส้นต้องมีความละมุนละไมให้สัมพันธ์เข้ากับเนื้อหนังของร่างกาย

บางครั้งนักศึกษาวาดเส้นหุ่นปูนมาก ๆ พอเริ่มจะเขียนภาพคนมีชีวิตก็ยังไม่แข็งแรงเป็นหุ่นปูนไม่มีชีวิตจิตใจ เพราะยังไม่รู้สึกต่อแบบดีพอจึงจำเป็นต้องศึกษามาก ๆ

ท่านศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี ให้อีกศิษย์ของท่านไปเขียนวาดเส้นต้นไม้ก่อนจะไปเขียนท่านได้เอาภาพวาดต้นไม้ของแวนโก๊ะหลายภาพมาติดบนกระดานแล้วก็อธิบายโครงสร้างกายวิภาคของต้นไม้ว่า ต้องเขียนให้แน่นเป็นเนื้อไม้ให้ได้ลักษณะของต้นไม้เหมือนของแวนโก๊ะ หลังจากนั้น เมื่อนักศึกษาทำเสร็จส่ง ส่วนใหญ่เขียนเหมือนแวนโก๊ะกันทั้งนั้น อาจารย์ท่านเห็นเข้าก็โมโหและดุใหญ่ต่อไปเลยไม่เอามาให้ดูเป็นตัวอย่าง

จำได้ว่าท่านได้มาเขียนวาดเส้นคนจากแบบให้ดูเป็นตัวอย่าง แสดงการเขียนและแรงว่าต้องแรงโดยส่วนรวมใหญ่ ๆ ก่อน โดยแบ่งส่วนของแสงสว่างและเงาลงทั่ว ๆ ตัวคน แล้วเก็บส่วนละเอียดทีหลัง ซึ่งเป็นวิธีการที่ถูกต้อง เมื่อจะเขียนสิ่งใดก็ให้เขียนวิธีการเช่นนี้

การร่างเค้าโครงรูปนอกก่อนจะแรเงา ก็ควรจะมองแบบโดยดูส่วนรวมก่อนว่าเป็นรูปลักษณะใด เช่น ทรงเป็นรูปเหลี่ยม รูปวงกลม หรือเหมือนลูกกรักบี้ แล้วถึงหาส่วนละเอียดภายในต่อไป ให้มีลักษณะเหมือนแบบ การเขียนจะไม่ผิดพลาดแน่นอน

การแรเงาก็ให้หรีดวาดวัตถุแสงเงาไม่ได้กระฉาบ การหรีดนี้สำคัญมาก สมัยเรียนที่โรงเรียนเพาะช่างมีอาจารย์ผู้ป็นผู้เชี่ยวชาญวาดเส้นมาก ชื่อโยโกด้า เวลาวิชาวาดเส้นท่านก็จะต้องพูดด้วยเสียงอันดังแบบขามูไรว่า “หรีดาดูซิ” อยู่เสมอ เมื่อหรีดาก็กำหนดแบ่งส่วนที่เป็นแสงสว่างกับเงาออกจากกันด้วยเส้นร่างเบา ๆ แล้วถึงแรเงา แต่อย่าลืมเปรียบเทียบน้ำหนักต่าง ๆ ในเวลาที่เขียน เมื่อแสงสว่างและเงาในภาพถูกต้อง ภาพนั้นก็บรรรยากาศดูไม่อึดอัดเป็นภาพที่ดี แต่การเปลี่ยนน้ำหนักอ่อนกลางเข้ม ก็ต้องให้มีความประสานกลมกลืนกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ภาพจะแน่นหรือเละหลวมก็อยู่ที่การแรเงานี้แหละ

การเขียนเหมือนจริงแบบถ่ายภาพออกมาดูจะจิตซิด ขาดชีวิตจิตใจ ขาด

พลังความหนักแน่น และขาดรสชาติ เพราะผู้เขียนไม่ได้ใส่อารมณ์ความรู้สึกที่เห็นเหมือนจริงของแบบเข้าไปด้วย ฉะนั้นต้องศึกษาในเรื่องของโครงสร้างลักษณะของแบบ เช่นเขียนโล่แฉกกันดินเผา แต่เขียนเป็นดินเหนียวก็ใช้ไม่ได้ หรือเขียนดอกไม้ลักษณะกลีบใบบางนุ่มนวล แต่เขียนดูกลีบแข็งเป็นกระดากหรือสักระสี้ก็ใช้ไม่ได้เช่นกัน ถึงแม้จะเขียนรูปทรงแรงถูกต้องทุกอย่าง แต่ขาดความรู้สึกที่เหมือนจริงก็ผิด

ค่าของแสงสว่างและเงามีลักษณะแตกต่างกัน มีตั้งแต่เป็นสีขาวแท้แล้วค่อยแปรเปลี่ยนไปที่ละน้อยโดยลำดับจนเป็นสีดำมืด ในที่สุดก็เหมือนกับเสียงของจังหวะดนตรีมีหนักและเบา ฉะนั้นต้องหัดสังเกตเปรียบเทียบน้ำหนัก ถ้าน้ำหนักนั้นดูยาง มีไม่ก็น้ำหนัก มีขาวกลางดำ ไม่ได้ไล่น้ำหนักให้ลึกซึ้ง ภาพนั้นก็ดูแข็งไม่ตี

ภาพที่แข็งคือภาพที่น้ำหนักง่ายเกินไป เส้นขัดแย้งกันมากไป แรงาทุกส่วนสำคัญเท่ากันไปหมด เช่น หูอยู่ข้างหลังจมูก ก็เน้นขัดลอยเด่นแข่งจมูก เป็นต้น

ฉากหลังก็มีความสำคัญ ส่วนมากชอบปล่อยขาวเป็นเนื้อกระดาษ ควรจะลงน้ำหนักด้วยบริเวณใกล้กับวัตถุ มิฉะนั้น แสงสว่างที่สุดที่ปล่อยขาวของตัววัตถุ จะไม่มีความสำคัญเพราะฉากหลังขาวมาแข่งไปเสียหมด และภาพก็จะไม่ลอยเด่นออกมาดูแล้วบกพร่อง

เมื่อข้าพเจ้าได้เป็นอาจารย์ใหม่ ๆ สอนวิชาวาดเส้น ท่านศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี ได้ให้เข้าไปฝึกการตรวจกับท่านหนึ่ง จึงได้ทราบลักษณะงานดีและไม่ดี บางรูปเขียนถูกต้องหมด ชาวบ้านเห็นต้องชอบ แต่อาจารย์บอกว่ารูปนี้แข็งขาดชีวิตเพราะเส้นและน้ำหนักเน้นขัดเท่ากันมากไป หรือแสดงฝีมือมากไป เน้นแข่งกันหมด คะแนนเลขคาบเส้นเกือบตก บางรูปเขียนดูไม่ค่อยเสร็จ มีเน้นบ้างปล่อยบ้าง ไม่แข็งแรงมีชีวิต ดูเคลื่อนไหวได้ไม่ตาย คะแนนก็ดี รู้สึกได้รับความรู้เป็นประโยชน์อย่างมากยิ่ง

การเรียนวาดเส้นเมื่ออยู่ที่คณะจิตรกรรม-ประติมากรรม สมัยก่อนนั้น ท่านอาจารย์ศิลป์ พีระศรี ได้วางหลักสูตรให้เรียนวาดเส้นชนิดเข้มข้น เขียนเหมือนจริงทุกอย่างทุกชนิด ในลักษณะศึกษาเป็นพื้นฐานในชั้นปีที่หนึ่งถึงชั้นปีที่สาม พอขึ้นชั้นปีที่สี่ในวิชาวาดเส้นท่านสั่งให้ไปเขียนเรื่องในลักษณะวาดเส้นสร้างสรรค์ ข้าพเจ้าและเพื่อน ๆ จงคิดไม่ออกว่าจะทำประการใด แต่การเรียนสมัยนี้เก่งมาก ที่คณะมัณฑนศิลป์ภาควิชาออกแบบนิเทศศิลป์ พอขึ้นชั้นปีที่สองก็เรียนวิชาวาดเส้นสร้างสรรค์กันแล้ว

บทความของ อ.นิพนธ์ ฬวิระโกมล
คัดจาก สุจิตต์นิพนธ์การผลงาน
ของภาควิชาออกแบบนิเทศศิลป์
คณะมัณฑนศิลป์ จัดแสดง
ณ ศูนย์การค้าสยามเซ็นเตอร์
กรุงเทพฯ พ.ศ. 2536

นิพนธ์ พริตะโกมล

(ปีการศึกษา 2496 รุ่นที่10)

เมื่อข้าพเจ้าแห่งหน้าดูท้องฟ้าในเวลาค่ำคืนทุกครั้ง ก็อดที่จะคิดถึงท่านศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี หรืออาจารย์ฝรั่งของพวกเราไม่ได้ ท่านบอกว่า ดูดวงดาวต่าง ๆ บนท้องฟ้าจะมีหนึ่งดวงคือ ศิลปะ เป็นดาวประจำเมือง จะมีพลังแสงออกจากตัวเอง เปรียบเทียบก็เหมือนงานศิลปะที่ดีเช่นเดียวกัน จะมีพลังของชีวิตจิตใจ ฉายประกายอยู่ในงานนั้นตลอดเวลา

เป็นคำสอนของท่านศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี ในวิชาสุนทรียภาพ (Aesthetic) ชั้นปีที่ 5 ซึ่งเป็นวิชาที่สำคัญมาก ให้รสนิยมและความรู้ในทางศิลปะอย่างดีเยี่ยม

อาจารย์ตั้งใจสอน ท่านทั้งกำลังกายและใจ เพื่อให้ลูกศิษย์ได้ตีความรู้อย่างไม่พอใจอย่างยิ่งเมื่อลูกศิษย์คนไหนไม่เอาใจใส่ เกียจคร้าน หรือตีความคลั่งไม่ทำงาน

อาจารย์จะเชี่ยวชาญไปแทบทุกวิชา สอนได้หมด ทุกคนจะทราบแต่ว่าท่านถนัดทางปั้น แต่ท่านก็สอนวิชาจิตรกรรมด้วย มีการสาธิตระบายสีให้ดู วิจารณ์งานจิตรกรรมของนักศึกษา อาจารย์จะเรียกเข้าไปดูคน จำได้ว่าพวกเรานั่งกันอยู่ใต้ต้นจันทร์เป็นกลุ่ม อาจารย์จะวิจารณ์ข้อดีข้อเสียเป็นเช่นนี้เกือบแทบทุกครั้ง เมื่อตรวจเสร็จใครได้คะแนนเยี่ยม ก็จะได้ติดบอร์ดให้กำลังใจ จะไม่มีการดองงานเก็บไว้ตรวจทีหลังเป็นอันขาด นักศึกษาจะทราบคะแนนทันที จึงทำให้กระตือรือร้นและไฟลุกโชนตลอดเวลา

ในวิชาวาดเส้นอาจารย์ก็จะหอบงานของนักศึกษามาคืนให้แต่เช้า พร้อมทั้งวิจารณ์และแนะนำวิธีการเขียน โดยอาจารย์จะร่างให้ดูเลย บางครั้งก็นำกระดาษแก้วมาทาบงานวาดเส้นที่แรงเงาเรียบร้อยแล้ว แต่รูปนอกยังผิด ร่างรูปนอกเสร็จอาจารย์ก็ยกให้ดูโดยมีแต่เส้นเปล่า ๆ ไม่มีแรงเงา แล้วก็อธิบายให้เข้าใจว่าถึงจะแรงเงาสวยเพียงไร แต่รูปนอกผิดก็ใช้ไม่ได้ นักศึกษาที่เข้าใจแจ่มแจ้ง

ในวิชาเฟรสโก (การเขียนผนังปูนเปียก) ชั้นปีที่ 5 อาจารย์ทดลองกะเพาะผนังห้องของท่านซึ่งอยู่นอกห้อง แสดงวิธีเขียนตั้งแต่ขั้นแรก ฉาบปูนเขียนเสร็จเขียนเป็นรูปผู้หญิงคล้ายพระที่เราเคยเห็นอยู่บ่อย ๆ ในหนังสือ เขียนรวดเร็วมาก คงรำลึกถึงตอนอาจารย์เป็นหนุ่มนักศึกษาดิลี รับจ้างเขียนเฟรสโกอยู่เสมอ ๆ (อาจารย์เคยเล่าให้ฟัง) การเขียนภาพเฟรสโกจะต้องเขียนกำลังเปียก ๆ ให้เสร็จทันแห้งพอดี ภาพที่อาจารย์เขียนสวยงาม ภายหลังท่านก็กลับทั้งน้ำเสียคายเป็นอย่างยิ่ง

อาจารย์จะไม่มีเวลาว่างเลย จะทำงานตลอดเวลา สอนวิชานั้นวิชานี้ต้อนรับแขกที่มาหา เข้าโรงหล่อปั้นอนุสาวรีย์ กลับบ้านก็แต่งตำรา ร่างงาน อ่านหนังสือ แล้วก็มาแต่เช้าตรู่ กลับเย็น

ระเบียบข้อบังคับในการสอน จะไม่มีคำว่าดัด Late เลย ถ้าส่งช้าก็หมายถึงไม่รับงาน เป็นศูนย์ นักศึกษาจึงกลัวกันมาก สมัยที่ข้าพเจ้าเป็นอาจารย์ใหม่และได้ตรวจวิชาวาดเส้นพร้อมกับอาจารย์ศิลป์ในฐานะอาจารย์ผู้ช่วย จำเป็นมากต้องศึกษาการตรวจงานกับท่าน ถ้านักศึกษาผู้ใดมาจากโรงเรียนอาชีวเพาะช่าง ช่างศิลป์ แล้วเขียนแย่ อาจารย์ก็จะคัดลงไปอีก 5 คะแนน งานที่เคยเรียนมาแล้วยังเหลวไหลอีก ถ้าอาจารย์ไปตัดสินงานการประกวด ลูกศิษย์ท่านได้คู่คี่มากับสถาบันอื่น ท่านจะให้คนอื่นชนะเลิศ

อาจารย์มีจิตวิทยาในการสอนอย่างมาก กล่าวชมเชยให้กำลังใจ มีการติดบอร์ดด้วยทุกครั้ง สอนแก่นักศึกษา อยู่ในห้องตลอดเวลาจนหมดชั่วโมง นักศึกษาขาดสนก็ให้ความช่วยเหลือ ใจดี และดูสำหรับคนไม่เอาใจใส่ ปกครองเหมือนพ่อกับลูก บรรดาศิษย์ถึงรักและเทิดทูนบูชา

ครั้งหนึ่งภายในห้องของท่านอาจารย์ ซึ่งอยู่นอกห้อง มีรูปภาพสีน้ำมันเป็นภาพผู้หญิงเปลือยของท่านอาจารย์เพื่อ หริพิทักษ์ ตั้งอยู่ 2 ภาพ ข้าพเจ้าได้ถามอาจารย์ว่า ภาพไหนดีกว่ากันครับ อาจารย์ได้อธิบายชี้แจงข้อแตกต่างกันของแต่ละภาพ แล้วจึงชี้ว่ารูปไหนดีกว่ากัน นับว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อตัวข้าพเจ้าในการสร้างงานศิลปะต่อไปภายหลัง

เมื่อข้าพเจ้าเดินผ่านสวนแก้วของวังท่าพระ ศิลปากร ก็อดไม่ได้ที่จะชำเลืองดูรูปปั้นของท่านอาจารย์ที่ปั้นเป็นรูปมาตามของท่านเอง ใจก็คิดถึงและทั้งในความสามารถอันยอดเยี่ยม เมื่อดังรวมอยู่กับบรรดาศิษย์เอกของอาจารย์ ชื่นใจเต็มคำทุกครั้งที่ได้เห็น

เมื่อผ่านอนุสาวรีย์ของตัวท่านอาจารย์เองที่ยืนอยู่โดดเดี่ยว ใจก็อดคิดไม่ได้ว่า ท่านจะรู้สึกอย่างไรบ้างต่อบรรยากาศรอบข้างตัวท่าน

ข้อเขียนของอาจารย์นิพนธ์ พริตะโกมล ลงตีพิมพ์ในหนังสือ

73 ศิลปินไทย คิษย์ศิลป์ พีระศรี

จัดพิมพ์เนื่องในโอกาสจัดแสดงนิทรรศการ เชิดชูเกียรติศิลปินอาวุโส ประจำปี 2535

ครบรอบ 100 ปีเกิดศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี

นิพนธ์ ตรีตะโกมล : นิธ

คิด-คิด

ด้วยเส้นปากกา

กาลครั้งหนึ่งเมื่อโรงพิมพ์รัตนราชดำเนินกลางยังเป็นชุมทางนักหนังสือพิมพ์ นักเขียนและศิลปินการ์ตูนชั้นดี ช่วงเวลานั้นหนังสือพิมพ์สยามรัฐ รายวัน กับชาวกรุง รายเดือน ปรากฏผลงานนักการ์ตูนที่คมทั้งปลายปากกาและความคิดมากมาย

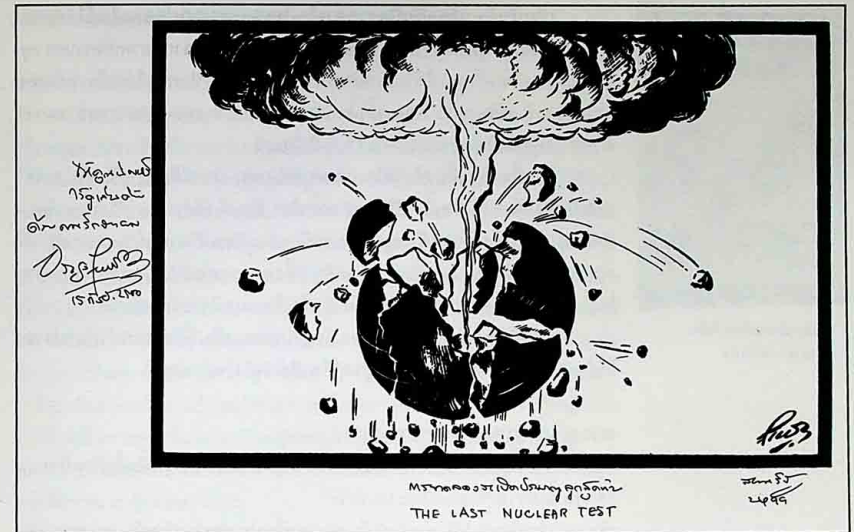
ไม่ว่าจะเป็น “จรรย”-ประยูร จรรย์วงศ์... “ตุ๊ดตู่”-พนม สุวรรณบุญ... “ตุ๊กตา”-พิน กาศสิทธิ์... “แจ๋วห้าว”-สงบ แจ่มพัฒน์... โอภาส วัลติภากร... “ต๋อย”-วาทิน ปิ่นเฉลียว หรือว่า สมพร ภูริพงศ์... อติเรก อารยะมนตรี เรื่อยลงมาจนถึง “นิธ” เมื่อการ์ตูนเส้นพินสาด เป็นที่เล้าหลวมกันว่ามีคามจับไว้ในท่วงทีลีลาพอตัวทีเดียว

ทะลุกำแพงเพาะช่าง

นิพนธ์ ตรีตะโกมล คนที่แลดูคล่องแคล่ว และเค็มอารมณ์ล้าราลให้ตนเองอยู่เสมอนี้ เป็นชาวเมืองชัยภูมิโดยกำเนิด ญาติวงศ์พงศาอยู่ริมเจ้าพระยา อำเภอมะนัง ประแดง สมุทรปราการ

เขามีพี่ชายคนหนึ่งซึ่งรักนิพนธ์ในทางศิลปะเป็นแรงหนุนส่งให้สอบเข้าเรียนวาดเขียนที่เพาะช่าง เพียงปีสองปีแรกในการเริ่มต้นนั้น นิพนธ์สามารถหอบรางวัลประกวดภาพโปสเตอร์ของสภาอากาศไทย เป็นเงิน 800 บาทคู่กันกับ “ฉันท” ศิลปินรุ่นผู้ใหญ่ ซึ่งเขาเองก็ไม่เคยพบเจอพูดจากับ “ฉันท” คนนี้เลยเป็นแต่ได้เห็นหน้าหน้าหนึ่งหนังสือพิมพ์พาดหัวว่า “ฉันท” และ “นิพนธ์” ชนะการประกวดโปสเตอร์อากาศเท่านั้น

ในหัวใจของเขาเป็นที่สถิตผลงานรูปประกอบและการ์ตูนมาตั้งแต่เล็กแต่น้อย เริ่มจากหนังสือการ์ตูน เรื่องผจญภัยประเภทคาบอขฟรังที่ได้ไปเดินดูตามกองหนังสือริมคลองตลอดกับย่านโรงหนังเฉลิมบุรี อีกทั้งผลงานภาพปก ภาพแทรกของศิลปินรุ่นพี่อย่างเหม เวชกร, เสน่ห์ คล้ายเคลื่อน, เฉลิม วุฒิโณสิต และพนม สุวรรณบุญ เหล่านี้ เป็นต้นแบบให้เขากับเพื่อน-อย่างนพรัตน์ ลิวิสิทธิ์ ตี๋มด้าชื่นชม แล้วพยายามคัดลอกสลายกลายลีลาที่ประทับใจ-รูปหนึ่ง สองรูป...จนเป็นจำนวนมากมายเติมเต็มสมุดที่ขยำก้าวก้าวออกไปตามโรงพิมพ์-สำนัก

พิมพ์เพื่อเสนอผลงานให้บรรณาธิการหนังสือ-นิตยสารเลือกไว้ใช้แทรกในเนื้อหาว่างโล่ง ๆ เรื่องสั้น สารคดี และนวนิยายตามความเหมาะสม

เมื่อแรกที่เป็นนักเรียนเพาะช่างนั้น นิพนธ์ชอบแวะเวียนเข้าไปแถบแถวหน้าร้านบล็อกบ่อยครั้ง งานพิมพ์ชิ้นงาม ๆ ของช่างเขียนมือดีถูกส่งผ่านจากโต๊ะด้านในออกมาติดไว้ตรงทางเข้า ซึ่งนิพนธ์อาศัยความใจกล้าค่อยเลียบเคียงรอบนอกอยู่พักหนึ่งแล้วกระเียบเข้าไปถึงข้างโต๊ะช่างเขียนจนได้ นอกไปจากสังเกตงานบล็อกซึ่งนับเป็นงานศิลปะเชิงพาณิชย์แล้ว ก็มีโอกาสนพบคนรุ่นพี่อย่าง “ทวี นันทขว้าง” ศิลปินศิษย์มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่เข้าไปเป็นครูสอนในเพาะช่าง นิพนธ์ได้รับคำแนะนำให้หาช่องทางสอบเข้าเรียนต่อศิลปากร ประกอบกับเขาเองก็ออกจะอึดจรรยาใจชั้นเชิงการเขียนรูปของ “ทวี” แบบที่นับว่า “ใหม่เย็บ” ในยุคนั้น เขาใช้เวลาบางวันทีว่างจากการเรียนเพาะช่างแอบเขียนรูปสไตล์ “ทวี” คือมีเส้นสายสีเส้นเลียบแรง คัดเส้นอย่างกล้าหาญ อันเป็นแบบที่ครูผู้ใหญ่ในเพาะช่างสมัยนั้นไม่นิยมกัน แต่วันหนึ่ง--

“...อาจารย์ผู้ใหญ่เดินตรวจคึกผ่านมาเห็นรูปที่ผมเขียน ก็หยุดยืนดูแล้วถาม--ว่าเขียนทำไม-เขียนทำไมนี่นะ ทำไมเขียนยังงี้...จริง ๆ แล้ววันนั้นวันหยุดไม่ใช่ว่างไม่เรียน ผมเขียนเล่น ๆ ตามใจตัวเอง เพราะตอนนั้นรูปในแนวเรล-ลิสติกเลียนแบบธรรมชาตินั้นก็เขียนกันทั่วไปมากพอซิ ผมอยากอิสระของผมบ้างนะ แต่ครูมาเห็นแล้วไม่ชอบใจแบบนั้น ผมก็เลย-ไม่อยู่ละ ออกดีกว่า”

ภาพวาดที่ประยูร จรรย์วงศ์มอบไว้ตั้งแต่ปี 2500 ซึ่งอาจารย์นิพนธ์เก็บรักษาไว้อย่างดี